

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 2	Стр. 727-730	Ниш	април - јун	2010.
----	----------	-------	--------------	-----	-------------	-------

Приказ дела
Примљено: 2. 3. 2010.

Петар Голубовић

СВЕСТРАН СТВАРАЛАЧКИ РАД ПРОФ. ДР ЈОВАНА ЋИРИЋА*

Проф. Јован Ћирић је у стручном погледу човек широког интересовања, уз то богате библиографије, због чега је о њему могуће говорити са више страна. Управо такав је и мој лични однос према њему и његовом стваралаштву, али се не може заобићи ни његов лични однос према ономе што је мене у стручном погледу интересовало. Постоје и неке конкретније релације, па и судбински значај који нас повезује. Прилика је да на неке моменте из тога односа скренемо пажњу, јер они не говоре само о двојици људи које је спојило стручно интересовање и служба, већ могу бити и поучни за многе који траже своје место под сунцем и теже да пронађу свој пут кроз интерес за науку.

Проф. Ћирић ментор је у изради мога докторског рада и ту се испољило нешто што је у моме поимању сарадничког односа било од пресудног значаја: давао је смернице за боље трасирање истраживачког пута, скретао пажњу на могуће странпутице, несебично помагао успостави везе са литературом и претходним предзнањима једног докторанда на почетку научног рада, пажљиво читао све што је у вези с повереном темом било написано, не опраштајући никакву омашку коју би уочио, и уз све то остављао потпуну слободу да се кандидат усмери на сопствену концепцију излагања и формира слободно своје закључке. Такав је био и на самој одбрани дисертације: коректан уз искрено истицање и добрих и мање добрих страна понуђене студије. Имам утисак да је саучествовао у мојим стрепњама, и да се радовао ономе што је сматрао да је добро урађено. После се непрестано интересовао хоће ли резултати истраживања бити публиковани и предати стручној и научној јавности. Имам утисак да је све те подстицаје искрено чинио, и, наравно, много значио човеку који се тек спремао за науку.

Та његова особина да је без икаквог зазора могао да поднесе туђи успех била ми је позната и одраније, кад се у обичним, и случајним, сусретима интересовао за мој напредак на студијама, за резултате појединих испита, и кад је умео да правим речима подстакне посусталог студента. Остало ми је у сећању његово искрено радовање кад је чуо да сам успешно савладао и

---

* Поводом књиге *Од путање до аутостраде: споменица Јована Ћирића* (прир. Ђорђевић, Д. Б., Костадиновић, А. Г. и Љ. Р. Митровић), ЈУНИР, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“, Ниш 2010.

положио испит из демографске статистике, коју је изузетно уважавао иако се сам није тиме често бавио.

Мени је, стицајем околности, било поверено извођење наставе из неких предмета које је пре мене успешно професор Ћирић држао на Групи за социологију Филозофског факултета у Нишу. То би, некако, значило да сам постао наследник на неким од његових послова. Од првог дана рада на томе послу ни ја ни он нисмо заборавили своје место у каријери: ја сам настојао да одржим све оно што је добро и квалитетно проф. Ћирић увео у наставу, а он се при сваком сусрету (а верујем и изван тих сусрета) интересовао за мој рад, за тешкоће у раду са студентима, па и за евентуалне успехе у савладавању градива које нам је било заједничка тема рада, размишљања и међусобних разговора. Надам се да није био разочаран оним што сам и како сам, у његовој сенци, радио, или, будући врло обазрив, и конструктиван, то није саопштавао, иако је било природно да у таквим приликама свако па и ја настоји да општем задатку да и лични печат, и пронађе своје место под сунцем.

Ми који смо га у појединим смеровима пратили знамо да је проф. Ћирић једнако био користан и као зачетник у неким истраживањима, као и тамо где би истраживање заокружио неким, то с поштовањем истичемо, дефинитивним резултатом. Због тога смо били свесни да не можемо као он подједнако своје раду обезбедити у исто време демографски, географски, историографски, социолошки или етнографски аспект.

Он је заиста настојао да неку друштвену појаву посматра са више страна, да проналази највероватније разлоге њеног настајања и опстајања, и у томе није био крут да не види и друге, некад и мање вероватне могућности да се уочено протумачи и у различитим кључевима па и на начин који није био резултат његове примарне струке. То га је одликовало од других, али му је и наметало потребу да током целе каријере прати и рад у струкама које су му биле блиске или с његовом комплементарне. Због тога је и могао да држи наставу више предмета из друштвених наука и да у складу с тим интересовањем публикује компетентне радове. Ту се могу истаћи још два момента. Један је да је све то могао јер је, ваљда од свога рођења, човек отвореног духа и несусталог интересовања, које му је доносило много обавеза и исто толико задовољства, а други, могао је понекад доживети и неслагања када је, како се то каже, „залазио“ у област позванијих, који су имали струку, али не и резулта у струци. Њему ипак није сметало да се негде појави као демограф, негде као географ, негде као урбанолог, негде као етнолог, – све у зависности од тога који научни метод најбоље одговара да се нека појава која га је истраживачки узбуђивала истражи са најјаче, то ће рећи, са најтеже, али зато најзанимљивије стране. Што се мене тиче, ја сам могао да разумем такав његов свестран рад и да му верујем. Мислим да је он то знао и није избегавао прилике да се консултује о многим питањима која су нам потенцијално била подједнако интересантна. Разуме се, и у таквим приликама имао је свој став, пут и наслућена решења.

Велики је број области у којима проф. Ћирић није одолео изазову него се потрудио да упозна стање, да га промисли и о томе обликује свој стручни или научни прилог. Теме није тражио нити у далекој будућности, нити у далекој прошлости; оне су га чекале на сваком кораку. Тако је и могао описати развој Алексинца, пратити урбани развој Ниша, и много страница посветити Пироту и његовој, једнако градској као и сеоској средини. И како

нигде појаве нису нити самоникле, нити без утицаја на живот људи и развој сопственог миљеа, проф. Ћирић је мора захватати, макар и у најмањем опсегу, историјске околности настанка неког урбанитета или руралитета, и допитати се прогнозе даљег развоја појаве коју проучава. Због тога су његови описи појединих делова градског организма Ниша, изложени у популарним прилозима у медијским емисијама намењеним широкој јавности, а касније систематизани у Енциклопедији Ниша, занимљиве, поуздане и конструктивно изложене приче о нечему што је човек вековима стварао и што чини и саставни део средине у којој данас, са другим потребама, и другим спознајама живи.

Када се већ дотакосмо Енциклопедије, не треба заборавити да је проф. Ћирић и упорни иницијатор да се покрене рад на Енциклопедији Ниша, да се она профилира у зависности од стварне садржине, односно од објективног стања Ниша у времену и простору, и да се и поред очекиваних тешкоћа што више појмова енциклопедијски дефинише. У томе није увек наилазио на разумевање, али га то никад није обесхрабривало. Напротив, оно где му сарадници нису помогли колико је очекивао, урадио је сам. Зато том Енциклопедије „Природа, простор, становништво” носи његов печат, од замисли да коначног остварења (а највећи број текстова управо је сам написао). То је могао јер је у сваком тренаутку знао шта хоће, и био спреман да без обзира на вишегодишњи труд, и одрицање, без посебне награде, то и у ради. Данас, без обзира проток времена и количну информација, о многим појмовима Ниша као урбане и социјалне средине знамо оно што је проф. Ћирић у својој истраживачкој радионици обликовао у текст.

Још једна област у истраживању наше шире средине везује се за проф. Ћирића. То је источносрбијанско село, које је он настојао пратити и кроз урбани развој, и кроз кретање становништва и кроз измене у грађевинској констелацији. Писао је о типу сеоских кућа, о развоју сеоског атара, о природној привреди села, а није бежао од задатка да промишља и настанак села и његовог имена. Тако је и ту, ономастичку димензију, насеља унео у описе нишких села, али је урадио и широк рад о селима пиротске околине, где се код сваког села задржавао и на његовом имену. За такав поступак било му је потребно и шире образовање, и специјалније обавештење, и он није жалио труда да се упути и историјске и лингвистичке путеве настанка називља, без чијег уистину не постоји ни једно насеље, као што ни имена нема без неког разлога који се обично или не познаје, или покрива легендом. Ти његови радови врло су инспиративни за даља истраживања.

Др Јован Ћирић био је и члан многих редакција стручних публикација и свуда је његов утицај био скоро пресудан ра концепцију, садржину, резултат и квалитет публикације (Зборник Више педагошке школе, Нишки зборник и др.). Био је срадник музејских и историјских гласила (Ниш, Лесковац, Пирот). И то су биле прилике да да проналази млађе сараднике, да им сугерише теме и брине о њиховом публиковању.

Као што ми је сваки сусрет са проф. Јованом Ћирићем био драг, и поучан, такав је сусрет и са његовим књигама и другим текстовима. Остављајући по страни личну захвалност за све побуде које су у многим тренуцима биле значајне за мој (а не само мој!) истраживачки ангажман, задржавам се на предлогу да се можда приђе избору из обимног стваралаштва проф. Ћирића, приреди и објави један или више томова његових научних радова. Ту подједнако може бити интересантно оно што је било на почетку, и што је

било значајно за даљи развој науке у нашој средини, а сада је читаоцу већ недоступно, као и оно што је рађено касније, и које треба настављати. Верујемо да би то професору било драго, његовим ученицима пријатно, а младим истраживачима универзитетског Ниша корисно. То није само дуг ове средине према проф. Тирићу, већ још једна прилика да се послужимо знањем и умењем човека који је много знао, који је знао да то употреби у вишедеценијском научном раду, и што нам је и досад несебично поклањао у различитим облицима (кроз разговор, предавање, часописни прилог, енциклопедијски чланак или студије).